

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
Юридичний факультет
Кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського

«Актуальні проблеми приватного та публічного права»

Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 91-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН
України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча
науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І.

27 березня 2020 року
м. Харків

УДК 349.2:342.727
ББК 67.305
А 43

Актуальні проблеми приватного та публічного права : матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції присвяченої 91-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І. (27 березня 2020 року). – Харків, 2020. – 236 с.

У матеріалах збірника представлені результати наукових досліджень вчених, присвячених актуальним проблемам приватного та публічного права.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами приватного та публічного права.

Матеріали конференції оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті юридичного факультету: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

Рим О.М.	
Значення правових інструментів м'якого права Європейського Союзу для регулювання трудових відносин.....	106
Тобота Ю.А.	
До питання про предмет договору аутстафінгу.....	110
Ковалёва Т.В.	
Последствия незаконного увольнения.....	112
Власенко М.В.	
Незалежність судді як стрижень правового врегулювання його трудових прав та механізму їх забезпечення.....	116
Ростовська Ю.В.	
Дистанційна праця як спосіб подолання безробіття серед молоді.....	118
Райко М.С.	
Оплата праці як основний спосіб забезпечення достатнього рівня життя громадян.....	121
Апенюк А.Г.	
Трудовой договор с приемными родителями и родителями-воспитателями: отдельные аспекты правового регулирования.....	124
Мамай В.А.	
Проблеми визначення юрисдикції суду при розгляді трудового спору: аналіз судової практики.....	127
Козир В.О.	
Щодо принципу свободи договорів та заборони примусової праці у трудовому праві України.....	131
Китайгородська В.В.	
Законодавче забезпечення праці посадових осіб органів місцевого самоврядування.....	133
Лаврова І.А.	
Щодо встановлення письмової форми трудового договору у майбутньому трудовому законодавстві України.....	136
Лисенко С.Ю.	
Прийняття на роботу як особливий етап виникнення трудових правовідносин.....	139
Занько Е.С.	
К вопросу о совершенствовании законодательства, регулирующего порядок проведения референдумов в Республике Беларусь.....	145
Москаленко О.В.	
До питання про метод права соціального забезпечення.....	145
Кучма О.Л.	
Легітимні очікування в пенсійних правовідносинах	149
Шабанов Р.І.	
Пенсійні виплати як об'єкт права власності у практиці Європейського Суду з прав людини	151

Советом Респ. 30 июня 1999 г. // ЭТАЛОН. Законодательство Республики Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.

3. Кодекс о браке о семье от 9 июля 1999 г. № 278-З: принят Палатой представителей 3 июня 1999 г.: одобрен Советом Республики 24 июня 1999 г. // Консультант Плюс. Беларусь / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.

4. Об утверждении Положения о приемной семье [Электронный ресурс]: постановление Совета Министров Республики Беларусь, 28 октября 1999 г., № 1678 // ЭТАЛОН. Законодательство Республики Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.

5. Об утверждении Положения о детском доме семейного типа [Электронный ресурс]: постановление Совета Министров Республики Беларусь, 28 февраля 2006 г., № 289 // ЭТАЛОН. Законодательство Республики Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2020.

УДК 349.2

Orcid 0000-0002-4698-8267

Мамай Вікторія Анатоліївна,
аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін
і трудового права імені професора О.І. Процевського
ХНПУ імені Г.С. Сковороди

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ЮРИСДИКЦІЇ СУДУ ПРИ РОЗГЛЯДІ ТРУДОВОГО СПОРУ: АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Звертаючись до суду за захистом своїх трудових прав, особа постає перед певними проблемами вибору тих чи інших процесуальних елементів. Зокрема, такими можуть бути питання вибору представника, проблема визначення предмету спору, питання доказів і доказування тощо.

Але найбільш вагомим питанням на початковому етапі, яке підлягає ретельному розгляду, є проблема визначення суду, до якого необхідно звернутися за захистом своїх прав, тобто визначення юрисдикції суду.

Згідно зі ст. 125 Конституції України, судоустрій в Україні будується за принципами територіальності та спеціалізації і визначається законом.

Таким чином, при вирішенні питання юрисдикції суду щодо розгляду трудового спору, необхідно брати до уваги одночасно два показники – спеціалізацію та територіальність. В першу чергу, пропонуємо розглянути питання першого критерію – спеціалізації.

Відповідно до ч. 1 ст. 19 Цивільного процесуального Кодексу України, суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи, що виникають з цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин,

крім справ, розгляд яких здійснюється в порядку іншого судочинства. Тобто, за загальним правилом, розгляд трудових спорів відбувається у порядку цивільного судочинства, але існують винятки.

Якщо говорити про питання розмежування юрисдикцій, то слід звернути увагу на судову практику з цього питання, зокрема Верховний Суд у своїй Постанові від 13 листопада 2019 року по справі №761/24489/17 дійшов висновку, що «критеріями відмежування справ цивільної юрисдикції від інших є, по-перше, наявність у них спору про право цивільне, по-друге, суб'єктний склад такого спору (однією зі сторін у спорі є, як правило, фізична особа), по-третє, пряма вказівка закону про вирішення спору в порядку певного судочинства».

Зазначимо, що чи не найбільше суперечок точиться саме з приводу розмежування цивільної та господарської юрисдикцій з питань вирішення «майнових» трудових спорів» (стягнення заборгованості із заробітної плати тощо).

Так, згідно з п. 8 ч.1 ст. 20 Господарського процесуального Кодексу України, «господарські суди розглядають справи про банкрутство та справи у спорах з майновими вимогами до боржника, стосовно якого відкрито провадження у справі про банкрутство, у тому числі справи у спорах про визнання недійсними будь-яких правочинів (договорів), укладених боржником; стягнення заробітної плати; поновлення на роботі посадових та службових осіб боржника...».

Відповідно до ч. 2 ст. 7 Кодексу України з процедур банкрутства, господарський суд, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство, в межах цієї справи вирішує всі майнові спори, стороною в яких є боржник..., спори про стягнення заробітної плати; спори про поновлення на роботі посадових та службових осіб боржника; спори щодо інших вимог до боржника.

Певну ясність у питанні розмежування цивільної і господарської юрисдикції при вирішенні трудових спорів вніс Верховний суд, який у своїх рішеннях дійшов висновку про те, що «вирішуючи питання про визначення юрисдикції (предметної підсудності) справи у спорах фізичної особи з майновими вимогами до боржника, суди повинні враховувати та брати до уваги дату порушення господарським судом провадження у справі про банкрутство боржника. Так, 19 січня 2013 р. набрав чинності Закон України від 22 грудня 2011 р. №4212-VI, яким ЗУ «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», викладено в новій редакції». Відповідно до Закону України від 02.10.2012 р. №5405-VI, розділ X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону №2343-XII доповнено п. 1-1, яким визначено, що положення цього Закону застосовуються господарськими судами під час розгляду справ про банкрутство, провадження в яких порушено після набрання чинності цим Законом. Справи про банкрутство боржника, порушені господарськими судами до 19.01.13 р., не впливають на визначення юрисдикції цих спорів.

Таким чином, якщо справа про банкрутство була порушена після 19 січня 2013 року, то трудовий спір буде розглядатися в порядку господарського судочинства, тим судом, який розглядає справу про банкрутство. Слід зазначити, що вищевказане стосується лише «майнових» трудових спорів. Трудові спори, які не носять майнового характеру розглядаються в порядку цивільного судочинства.

Крім розмежування господарської та цивільної юрисдикцій вважаємо за необхідне зазначити про відмінність цивільної та адміністративної юрисдикцій в рамках розгляду трудових спорів.

Так, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 20 Кодексу адміністративного судочинства України, юрисдикція адміністративних судів поширюється на спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби.

Верховний суд у своїй постанові від 20 листопада 2019 року у справі №623/1656/16-ц, роз'яснив співвідношення норм адміністративного та трудового права, дійшовши висновку, що «публічна служба є різновидом трудової діяльності, відносини публічної служби як окремий різновид трудових відносин існують на стику двох галузей права - трудового та адміністративного, тому правовідносини, пов'язані з прийняттям на публічну службу, її проходженням та припиненням, регламентуються нормами як трудового, так і адміністративного законодавства, а спори, які виникають з таких правовідносин, підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства».

На відміну від критерію спеціалізації, з питанням територіальності спорів трапляється менше, адже ст. 28, 27 ЦПК України чітко передбачені принципи вибору того чи іншого суду за цим критерієм. Але все ж наявні певні практичні прогалини з цього питання.

У Постанові Верховного суду від 30 січня 2019 року у справі №755/11180/18, Верховний суд дійшов висновку, що «трудовий спір про поновлення позивача на роботі розглядався судом, а відтак із позовом про стягнення середнього заробітку за час затримки виконання рішення про поновлення на роботі він повинен був звернутись саме до суду, як органу, уповноваженого на розгляд такого питання. Законом не встановлено обов'язку особи звертатись із позовом про стягнення середнього заробітку за час затримки виконання рішення про поновлення на роботі саме до того суду, який вирішував спір про поновлення на роботі. Питання територіальної юрисдикції цивільних справ регламентуються ЦПК України, а положення статті 236 КЗпП України не обмежує процесуальної можливості позивача обрати, до якого суду звернутись із позовом про стягнення середнього заробітку за час затримки виконання рішення про поновлення на роботі: за загальним правилом частини другої статті 27 ЦПК України чи відповідно до частини другої статті 28 ЦПК України».

Таким чином, трудовий спір може розглядатися в межах різних юрисдикцій. Визначення останньої залежить не тільки від волі законодавця (імперативної норми), або волі позивача (у випадку диспозитивної норми і можливості вибору суду), але й волі Верховного Суду (правові висновки).

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 №254к/96-ВР. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4761> (дата звернення 14.03.2020).
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон від 18.03.2004 №1618-IV. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n6210> (дата звернення 14.03.2020).
3. Постанова Верховного суду від 13.11.2019 у справі №761/24489/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86036696> (дата звернення 14.03.2020).
4. Господарський процесуальний кодекс України. Закон від 06.11.1991 №1798-XII. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>(дата звернення 14.03.2020)
5. Кодекс України з процедур банкрутства. Закон від 18.10.2019 №2597-VIII. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19> (дата звернення 14.03.2020).
6. Постанова Верховного суду від 02.10.2019 у справі №265/2063/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/84788872> (дата звернення 14.03.2020).
7. Постанова Верховного суду від 18.09.2019 у справі №552/2191/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/84375824> (дата звернення 14.03.2020).
8. Постанова Верховного суду від 23.10.2019 у справі №263/3949/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/85415069> (дата звернення 14.03.2020).
9. Кодекс адміністративного судочинства. Закон від 06.07.2005 №2747-IV База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#n9685> (дата звернення 14.03.2020).
10. Постанова Верховного суду від 20.11.2019 у справі №623/1656/16-ц. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/86036698?1584057366> (дата звернення 14.03.2020).
11. Постанова Верховного суду від 30.01.2019 у справі №755/1118018. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79988706> (дата звернення 14.03.2020).
12. Кодекс законів про працю України. Закон від 10.12.1971 №322-VIII. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#n29> (дата звернення 14.03.2020).